

ΚΥΠΡΟΣ 1974 - ΚΥΠΡΟΣ 2026

Γιώργος Πουκαμισάς¹

Έχω υπηρετήσει στην Κύπρο. Καταλαβαίνω τον πόνο και θαυμάζω την αντοχή του κυπριακού Ελληνισμού, από τους αιώνες της καθόδου των Αχαιών στην μεγαλόνησο. Είναι το κομμάτι της κληρονομιάς μας που μας υποβάλλει πώς θα ήταν η απέναντι Μικρασία, αν οι εκεί Ρωμαίοι αδελφοί μας δεν είχαν εξαφανιστεί.

Η Κύπρος είναι κράτος ανεξάρτητο. Η Ελλάς δεν ανταποκρίθηκε στο νομικό και ιστορικό απέναντί της καθήκον, ήδη το 1967, με κορύφωση την προδοτική ανατροπή του νομίμου αρχηγού του κράτους, Αρχιεπισκόπου Μακαρίου που άνοιξε τον δρόμο στην αυτόχρημα παράνομη τουρκική εισβολή και την έκτοτε κατοχή του 37% του κυπριακού εδάφους. Οι ευθύνες της χούντας των Αθηνών, συλλογικά και ενός εκάστου των στρατιωτικών ιθυνόντων, είναι ενώπιον της Ιστορίας απαράγραπτες.

Εμείς οι Ελλαδικοί, να μην λησμονούμε ότι η χούντα κατέρρευσε λόγω της κυπριακής τραγωδίας και όχι λόγω της εσωτερικής αντιστάσεως. Δεν έρριξε την χούντα το Πολυτεχνείο, αντιθέτως αθελήτως ματαίωσε μία έξοδο προς κατευθυνόμενη δημοκρατία. Κατά συνέπεια, κάθε 23 Ιουλίου, πριν συνωθηθούμε στους κήπους του Προεδρικού Μεγάρου των Αθηνών, να στρέφουμε τον νου στην ακρωτηριασμένη Κύπρο, και να ζητούμε συγχώρεση από τον Θεό και τους αδελφούς Κυπρίους για όσα αφήσαμε να γίνουν. Να θυμόμαστε και να κλίνουμε το γόνο στους ήρωες της ΕΟΚΑ 1955-1959 που έπεσαν για την Ελευθερία, η οποία όμως δεν ήρθε. Για το ματαιωμένο όνειρο.

Να μην είμαστε εύπιστοι και ευήθεις απέναντι στους ξένους που αγαπούν την Ελλάδα αλλά υποτιμούν τους Έλληνες. Να έχουμε αξιόπιστες υπηρεσίες πληροφοριών, με στελέχη μορφωμένα, ικανά να ξεχωρίζουν την ήρα από το στάρι.

Ο αγώνας το καλοκαίρι του 1974 δεν χάθηκε στο πεδίο των πληροφοριών. Χάθηκε στα σκοτεινά δώματα ανικάνων και επιόρκων αξιωματικών που δεν ήθελαν να ακούσουν τις προειδοποιήσεις πατριωτών και πεπειραμένων διπλωματικών, όπως ο αείμνηστος Ευστάθιος Λαγάκος. Εν προκειμένω, ευθύνες αναλογούν και στον Αρχιεπίσκοπο Μακάριο, ο οποίος επέδειξε άγνοια κινδύνου απέναντι στη χούντα, παρά τις προειδοποιήσεις.

Τεράστιες οι ευθύνες των ΗΠΑ, προσωπικά του Henry Kissinger, που ανησυχούσε ότι η Κύπρος θα γίνει Κούβα της Μεσογείου και επομένως θα επηρέαζε την ασφάλεια του Ισραήλ.

Η Κυπριακή Δημοκρατία, άχρι καιρού ακρωτηριασμένη, επέζησε, και υπό τις δεδομένες συνθήκες εμεγαλούργησε. Με την οικονομική αλκή της και την ευρωπαϊκή υπόστασή της έγινε πόλος έλξεως για την φθίνουσα, πιεζόμενη υπό το καθεστώς της Άγκυρας μουσουλμανοκυπριακή κοινότητα.

¹ Πρόεδρος ε.τ., Δρ Πανεπιστημίου Αιγαίου, Πρόεδρος της Ελληνικής Εταιρείας Γεωγραφικών Μελετών Ο ΣΤΡΑΒΩΝ.

Η Κύπρος όμως, αιμάσσουσα, εξυπηρέτησε εμμέσως την προηγηθείσα ένταξη της Ελλάδος στην Ε.Ο.Κ./Ε.Ε., καθώς οι Δυτικοευρωπαίοι ήθελαν κάπως να αποζημιώσουν για τις δικές τους αβελτηρίες και με την στάση τους απέναντι στην Αθήνα, να σταθούν φιλικοί απέναντι στο ελληνικό έθνος, ως σύνολο.

Η ένταξη της Κυπριακής Δημοκρατίας στην Ε.Ε. το 2004, χωρίς προηγούμενη επίλυση του προβλήματος εισβολής-κατοχής, υπήρξε ιστορική επιτυχία της ελληνικής διπλωματίας, αλλά και της κυβέρνησης της Λευκωσίας. Ιστορικά δικαιωμένη επίσης είναι η καταψήφιση τον Απρίλιο 2004 του Σχεδίου Αννάν, με όλες τις επί μέρους παρατηρήσεις που κανείς δύναται να κάνει. Οι υποχρεώσεις των Αθηνών δεν τελείωσαν τότε, όπως κάποιοι διετείνοντο. Ούτε εφεξής μπορεί η Κύπρος, μόνη, να αναζητεί το ευρωπαϊκό πεπρωμένο της, στην γεωγραφική και πολιτική δυστοπία η οποία την περιβάλλει από βορρά και από ανατολάς. Εμείς παραμένουμε εγγυήτρια δύναμη βάσει των ιδρυτικών συνθηκών της Κυπριακής Δημοκρατίας και καθώς έχουμε λόγο για το σύστημα εγγυήσεων και την παραμονή ξένων στρατευμάτων, δεν μπορούμε να αγνοούμε τις ευθύνες και υποχρεώσεις μας.

Η νέα πρωτοβουλία του Γεν. Γραμματέως

Η σε εξέλιξη προσφορά των καλών υπηρεσιών του ΓΓΟΗΕ διά της κας Ολγκίν, υποχρεώνει σε συνολική επανεξέταση του σχεδίου διευθετήσεως, όπως τουλάχιστον αυτό διαρρέεται. Ο διορισμός του Επιτρόπου Raffaele Fitto αποτελεί σαφή ένδειξη του ενδιαφέροντος των Βρυξελλών για πρόοδο στο Κυπριακό, ενδιαφέροντος που είναι πάντως στενά συνδεδεμένο με την αναθέρμανση των οικονομικών κυρίως σχέσεων Ε.Ε. Τουρκίας (ανακαίνιση της Τελωνειακής Ενώσεως, εξυπηρετήσεις στις διαπραπειακές συναλλαγές κ.λπ.). Τα σημεία δείχνουν προθέσεις για διαδικασία επείγοντος.

Κατ' αρχάς πρέπει έπαινος στην κυπριακή κυβέρνηση που επί μακρόν, σε ό,τι την αφορά, ετήρησε και προφύλαξε την εμπιστευτικότητα της διαμεσολάβησης. Η συνέχεια όμως απαιτεί ιδιαίτερη περίσκεψη.

Το πλαίσιο της «αποκεντρωμένης ομοσπονδίας» το οποίο προάγεται, πέραν επωνυμίας και τίτλου, θα είναι λειτουργικό, άρα βιώσιμο; Θα προνοείται η επιστροφή επαρκούς ποσοστού εδάφους στους Ελληνοκυπρίους στις πεδιάδες της Μεσαορίας και της Μόρφου; Πως θα προστατευτεί η διεθνής προσωπικότητα της Κυπριακής Δημοκρατίας, αν τυχόν η νέα σύσταση του κράτους καταρρεύσει; Ποιές θα είναι ακριβώς οι εξουσίες και αρμοδιότητες της κεντρικής κυβέρνησης; Απαιτείται ακόμη και στο πλαίσιο αποκεντρωμένης οικονομίας η λειτουργία μιας και μόνης Κεντρικής Τράπεζας, μιας και μόνης υπηρεσίας ελέγχου των εισόδων, αεροπορικών και θαλασσίων, στο κράτος, μία ενεργειακή πολιτική, μία αλιευτική πολιτική υπό την αιγίδα της Ε.Επιτροπής, ενιαία υπηρεσία αρχαιοτήτων; Θα περιέρχεται η «αρμοδιότης των αρμοδιοτήτων» (Kompetenzenkompetenz) στο λιτό κεντρικό κράτος; Θα προκύψει σε πρώιμο στάδιο, άρση απαγορεύσεως κατάπλου πλοίων υπό κυπριακή σημαία σε τουρκικά λιμάνια και υπέρπτωσης κυπριακών αεροσκαφών από τον εναέριο χώρο της Τ.; Πέραν αυτών, θα έχει κάθε ομόσπονδη πολιτεία την δική της πολιτική έναντι των γειτόνων; Μα είναι αυτό δυνατόν;

Ακόμη, με ποιο χρονοδιάγραμμα θα αποχωρήσουν τα στρατεύματα κατοχής; Πότε θα αναπτυχθούν οι νέοι κυανόκρανοι; Ποιοί θα μετέχουν στην σύνθεση της πολυεθνικής δυνάμεως ΗΕ; Θα είναι τμήμα τους τα αποσπάσματα Ελλάδος - Τουρκίας; Πως θα διαμορφωθεί η νέα εγγυητική συμφωνία; Θα πρόκειται για απόφαση του Συμβουλίου Ασφαλείας των Η.Ε.; Δεν πρέπει να διαφυλαχθεί το «κεκτημένο» του Κραν Μοντανά (2017) σε ό,τι αφορά εγγυήσεις (άρση δικαιώματος μονομερούς επεμβάσεως) και ξένα στρατεύματα; Δεν θα υπάρξει ανασκόπηση του καθεστώτος των βρετανικών βάσεων; Πως το νέο κράτος θα ισορροπήσει μεταξύ μιας βουλιμικής Τουρκίας, Ελλάδος, Η.Β., Αιγύπτου και Ισραήλ, και πως η δράση του εντός της Ε.Ε. θα είναι ευάγωγη; Πότε θα τεθεί ο καρπός της νέας διαπραγμάτευσης στην κρίση των Κυπρίων πολιτών;

Ιδού μερικά από το πλήθος ερωτημάτων που εγείρονται για τον ενδιαφερόμενο παρατηρητή.

Αυτά επί του παρόντος, καθώς εγγύς είναι η επέτειος της τουρκικής εισβολής και το πένθος βαρύ.

**Γιώργος Πουκαμισάς,
14 Ιουλίου 2026**